

МҒТАР 14.35.09

А.Е. Санатбек¹, Г.У. Өтелбаева²¹Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті, Алматы қ., 050000, Қазақстан Республикасы²Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе қ., 030000, Қазақстан Республикасы

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДА ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ МОДЕЛІ

Бұл мақалада автор әлеуметтік құзыреттілікті дамыту мәселесін жеке тұлғаның негізгі құзыреті ретінде қарастырады. Мәдениетаралық байланыстың рөлі артып келеді, сондықтан әлеуметтік-мәдени проблема өзекті бола түсуде. Атап айтқанда, мақала әлеуметтік-мәдени білімді қалыптастыру және олардың мәдени, лингвомәдени, әлеуметтік-психологиялық аспектілеріне арналған, өйткені әлеуметтік-мәдени білімнің жетілуі әлеуметтік құзыреттіліктің дамуын көрсетеді. Проблемалық оқыту технологиясын қолдануға негізделген студенттердің әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру мәселелері қарастырылады. Осы мәселеге қатысты әр түрлі көзқарастарды талдау бізге әлеуметтік-мәдени құзыреттілік құрылымын ұсынуға мүмкіндік берді. Автор маңызды компоненттерді бөліп көрсету арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттіліктің моделін жасайды. Оның барлық компоненттері проблемалық оқыту негізінде шет тілін оқыту процесінде ажырамас бірлікті білдіреді. Сондай-ақ, жұмыста ұсынылған білім беру моделінің негізгі критерийлері мен көрсеткіштері сипатталған.

Негізгі сөздер: құзыреттілік, теориялық модель, әлеуметтік-мәдени құзыреттілік, шет тілдік қарым-қатынас, әлеуметтік-мәдени құзыреттілік құрылымы.

КІРІСПЕ

Бүгінгі күні шет тілдерін оқытудың күтілетін нәтижесі «шет тілі» ұғымына қарама-қарсы «шет тілдік қарым-қатынас» болып табылады [1, 344]. «Шет тілдік қарым-қатынас» ұғымы тек шет тілінде сөйлеу қабілеттілігін ғана емес, сонымен қатар әлемнің шет тіліндегі бейнесін игеруді де қамтиды. Әлемнің шет тіліндегі бейнесін игеру әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастырусыз мүмкін емес болып отыр.

Тәжірибе көрсеткендей, ағылшын тілін шет тілі ретінде оқыту студенттердің ағылшын тілді ортада белсенді қарым-қатынасқа дайындығын толықтай қамтамасыз етпейді. Бұл ұстаным, біздің ойымызша, бірнеше себептердің жиынтығымен байланысты, олардың ішінде ең бастысы лексика, грамматика және фонетиканы зерттеуге бағытталған оқыту модельдерінің басым болуы. Сол себепті университет түлектерінің коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру деңгейі өте төмен болып қала береді. Егер ағылшын тілін шет тілі ретінде оқыту оқушылардың шет тілді коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталса, бұл ретте лингвистикалық емес, әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті шет тілдерін оқытуда маңызды фактор ретінде және мәдениетаралық өзара іс-қимыл жасау қабілеті ретінде қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінуі тиіс.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастырудың жаңа модельін құру шет тілді білім беруде бұрыннан бар тәсілдерді жоюды білдірмейді. Біз осы салада бар тәжірибені ескеріп, нақты қарым-қатынас заңдылықтарына сәйкес әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастырудың теориялық моделін қарастырамыз.

М.А. Богатырев әлеуметтік-мәдени тәсіл ретінде білім алушылардың санасында оқылатын тілдің елі туралы түсініктерді қалыптастыруды; өзінің және басқаның тәжірибесін салыстыруды; әлемнің екі тілдік бейнесінің ортақтығы мен айырмашылықтарын түсінуді көздейді[2]. Т.Н.Ярмина әлеуметтік-мәдени тәсілге «студенттерге мәдениаралық қарым-қатынастың лайықты қатысушысы болуға мүмкіндік беретін білім мен тәжірибе жиынтығы» деген анықтама береді. Бұл, оның пікірінше, ауызекі және жазбаша тілдік өнімдердің мазмұндық мағынасын, адекватты түсінігін түсіне білуді болжайды. Соның ішінде ауызша емес қарым-қатынас та бар.

С.Құнанбаева келесідей көзқарасты ұстанады: «әлеуметтік-мәдени құзыреттілік тұлғаның бойында өзге әлемнің бейнесі мен концепті ретінде «екінші когнитивті сананы», сондай-ақ оның когнитивті жүйесінде шет тілінің білімімен байланыстыратын «екінші құрылымды білім» қалыптастырады» [3, 48].

Шет тілін меңгерудегі құзырлықтың жалпы еуропалық жүйесіне сәйкес тіл әлеуметтік-мәдени құбылыс болып есептеледі, мұнда қарастырылатын басты мәселелер:

- әлеуметтік қатынастардың белгілері;
- сыпайылық формалары;
- халықтық даналықтың өрнектері;
- айырмашылықтарды анықтау;
- диалект пен екпін.

Әлеуметтік қатынастардың белгілері әр мәдениет пен тілде әртүрлі болып келеді. Ағылшын тіліндегі төменде келтірілген мысалдар жалпыға бірдей қолданылмайды және басқа тілдерде баламасы жоқ немесе бар болуы да мүмкін:

- амандасу - Hello! Good morning! How do you do?
- қоштасу - Good-bye . . . See you later
- surname only, e.g. Smith! - Dr., Professor N
- first name only, e.g. John! - dear, darling
- My Lord, - Your Grace Susan!
- Sir, Madam, Ma'am - Mr., Mrs., Miss. Ms, X - you (there)
- mate, love - you stupid idiot, you fat slob, etc.
- Dear, dear! My God!, Bloody Hell, etc.

Сыпайылық формаларына жататындар:

– жағымды сыпайылық білдіру:
– әңгімелесушінің ісіне қызығушылық таныту; оның мәселелеріне жанашырлықпен қарау;

- байланыс серіктесі тарапынан түзету мен директивалық элементтердің алдын-алу;
- дөрекі тон, қарсылық, тыйым салынған тақырыптарды қозғамау, шыдамсыздық таныту және басқалар үшін кешірім сұрау;
- тікелей жауап беруден жалтару; ризашылық сөздерін дұрыс қолдану;
- әдептілік формулаларын ескеру.

Халықтық даналықтың өрнектері әртүрлі болуы мүмкін:

- мақал-мәтелдер: A stitch in time saves nine.
- афоризмдер: Fine before seven, rain by eleven.
- идиомалар: A sprat to catch a mackerel [4, 103].

Сонымен қатар, тұлғаның әлеуметтік, аймақтық, ұлттық, кәсіби мәртебесі және түрлі диалектер мен екпіндерді ажырата білу керек.

Әлеуметтік-мәдени құзыреттіліктің құрылымын білу және оны ағылшын тілі сабақтарында сауатты пайдалану құзыреттіліктің осы түрін кезең-кезеңмен қалыптастыруға ықпал етеді. Алдымен ағылшын тілін шет тілі ретінде оқытудың мақсатын анықтаймыз: ағылшын тілін шет тілі ретінде қолдана отырып болашақ маманның тұлғасын жана-жақты дамыта отырып, әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру. Міндеттер:

1) фонетикалық, лексикалық және грамматикалық дағдыларды қалыптастыру және іскерлікті дамыту;

2) сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін кешенді меңгеру: тыңдау, сөйлеу, жазу, оқу;

3) берілген жағдайларда қарым-қатынастың негізгі тілдік функцияларын меңгеру (сәлемдесу, танысу, қоштасу, ақпарат сұрату, сендіру, бұйрық беру және т. б.).

4) оқытылатын тіл еліне және оның мәдениетіне құрметпен қарауға және төзімділікке тәрбиелеу, ағылшын тілін аудиториядан тыс шет тілі ретінде меңгеруде өзіндік жұмыс дағдыларын дамыту.

5) оқытылатын тіл елінің тарихы, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени өмір салаларымен таныстыру және түсініспеушілікті болдырмау үшін халық құндылықтарының жүйесін түсіндіру.

Әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастыру әлеуметтік-мәдени контексте кәсіби қарым-қатынастың негізін құрайтын әдістемелік принциптарды дұрыс іске асыруды талап етеді. Біздің ойымызша, осы принциптерге келесілер жатады:

1) Коммуникативтік принципі. Сабақ сценарийінде шынайы қарым-қатынасқа барабар жағдай жасалуы керек, бұл табысты қарым-қатынасты қамтамасыз етеді.

2) Кәсіби бағыттылық принципі. Кәсіби бағыттылық принципі іс жүзінде "білу – істей білу – жасау – қалау" кәсіби мәдениетін беру схемасын жүзеге асыруға және сонымен болашақ кәсіби қызметке кәсіби дайындықты қалыптастыруға мүмкіндік береді.

3) Мотивация принципі. Оқу мотивациясын талдау және білу маңызды, өйткені әртүрлі мотивациялар әртүрлі түрткі күшке ие. Ағылшын тілін шет тілі ретінде меңгеру процесінде танымдық қажеттілік немесе қызығушылық түрінде әрекет ететін тұлғаның қажеттіліктік-мотивациялық саласы осы процесс тиімділігінің анықтаушы компоненті болып табылады.

Әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастыру процесін табысты модельдеу үшін оның құрамдас бөліктерін бөліп көрсету және күтілетін нәтижелерді анықтау қажет.

Зерттеушілер Г. А. Воробьев пен А. Чейц әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті кешенді құбылыс ретінде қарастырады, нақтырақ айтсақ: [5, 31]:

–лингвистикалық және аймақтық компонент (ұлттық-мәдени семантикасы бар лексикалық бірліктер және оларды мәдениаралық қарым-қатынас жағдайында қолдана білу);

–әлеуметтік лингвистикалық компонент (әртүрлі буын өкілдері, гендер, әлеуметтік топтардың лингвистикалық ерекшеліктері, диалектілер);

–әлеуметтік-психологиялық компонент (әлеуметтік-мәдени анықталған сценарийлер, осы мәдениетте қабылданған коммуникативті әдісті қолдана отырып, ұлттық-өзіндік мінез-құлыққа ие болу);

–мәдени компонент (әлеуметтік-мәдени, тарихи-мәдени, этномәдени орта).

Е. В. Тихомирова әлеуметтік-мәдени құзыреттіліктің құрамы ретінде тек екі ішкі ерекшелікті анықтайды: социолингвистикалық және стратегиялық құзыреттілік. Социолингвистикалық құзыреттілік ретінде зерттеуші ауызша қарым-қатынастың стилистикалық және шартты конвенциялары туралы білімді және қабылданған рөл мен қарым-қатынас жағдайына сәйкес вербалды мінез-құлықты дұрыс таңдай білуді түсінеді. Стратегиялық құзыреттілік қарым-қатынастағы тілдік қиындықтарды жеңе білуінде көрінеді. [6].

В. В. Сафонова әлеуметтік-мәдени құзыреттіліктің құрамдас бөлігі ретінде лингвоелтанымдық, әлеуметтік-лингвистикалық және мәдени құзыреттерді қарастырады. Күтілетін нәтижелер ретінде зерттеуші студенттің түпнұсқалы тілдік ортаның әлеуметтік-мәдени маркерлеріне бағдарлануын, мүмкін болатын әлеуметтік-мәдени кедергілерді болжауын және оларды ойдағыдай жоя алуын, өзге тілді ортаға бейімделуі мен басқа мәдени қоғамдастық өкілдерінің салт-дәстүрлеріне және өмір сүру стиліне құрметпен қарауға мүмкіндіктерін қарастырады [7, 19].

Бүгінгі таңда бар әлеуметтік-мәдени құзыреттілік модельдерін талдай отырып, біз оның құрамында оның өмір сүруіне мүмкіндік беретін компоненттерді бөліп алуға мүмкіндік алдық. Сонымен, біздің зерттеуде әлеуметтік-мәдени құзыреттіліктің негізгі құрылымдық

компоненттері лингвоелтанымдық, мәдени, әлеуметтік-лингвистикалық, әлеуметтік-психологиялық болып табылады.

1) Лингвоелтанымдық құзыреттілік студенттерден идиомаларды, фразеологиялық бірліктерді, әлеуметтік-мәдени семантикаға ие лексикалық бірліктерді игеруді, сонымен қатар мәлімдеменің мазмұнына және мәдениетаралық қарым-қатынас жағдайына сәйкес мәдени маңызды лексикалық бірліктерді таңдай білуді талап етеді.

2) Мәдени құзыреттілік зерттелетін тілдегі халықтың салт-дәстүрін білуді талап етеді; ол сонымен қатар зерттелетін тілде орналасқан географиялық атауларды, ұлттық парктер мен қорықтарды, мерекелерді, елдің дамуына үлес қосқан танымал тұлғаларды, көркем және әдеби кейіпкерлердің туындыларын, ойындар мен ойыншықтарды, танымал басылымдарды (газеттер, журналдар), теледидар және радио хабарларды біріктіреді. Оқушылар ұлттық сипат, күнделікті өмірдің ерекшеліктері туралы, халықтың әл-ауқатының деңгейі туралы, белгілі бір қоғам мүшелері үшін негізгі құндылықтар мен әртүрлі салалардағы жетістіктер (ғылым, өнер, медицина), саяси жүйе туралы, ұлттық тағамдар туралы толық ақпаратқа ие болуы керек. Аймақтық географиялық білім - бұл шет тілі қолданылатын әлеуметтік-мәдени контекстті білудің белгілі бір деңгейі.

Мысалы: Sherlock Holmes by Sir Conan Doyle, Joanne Rowling, International Day of Volunteers, St Patrick's Day, Gogo's Crazy Bones, fish and chips, the Grand Canyon.

3) Әлеуметтік-лингвистикалық құзыреттілік әлеуметтік топтардың, әртүрлі ұрпақ өкілдерінің, қоғамдық топтардың, диалектілердің ерекшеліктерін, қарым-қатынас стилінің саралануын қамтиды. Оқушылар нақты лингвомәдени социумда белгіленген нормаларға сәйкес тілдік құралдарды меңгеруді, өз сөзінде контекстке байланысты сөйлеу және мінез-құлық клишелерін қолдануды үйренуі тиіс.

Мысалы: I'm sorry, all right; what's up?; bad egg; big cheese.

4) Әлеуметтік-психологиялық құзыреттілік қарым - қатынастың әртүрлі жағдайларындағы мінез-құлық ережелерін, этикеттік нормаларды, әлеуметтік және мәдени-негізделген сценарийлерді, осы мәдениетте қабылданған коммуникативтік техниканы пайдалана отырып, мінез-құлықтың ұлттық-спецификалық модельдерін меңгеруді қамтиды. Ол мәдениетаралық өзара іс-қимыл стратегиясын меңгеру және мәдениетаралық кедергілерді жою деңгейін көрсетеді.

Мысалы:

–оқылатын тақырыптар аясында өз көзқарасын дұрыс білдіру және қорғау;

–өз мәдениетін дұрыс ұсына білу;

–өзінің туған елі мен оқытылатын тілі елдеріндегі өмір салты арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды табу.

Әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастырудың теориялық моделі оқу-тәрбие процесінің құрамдас бөлігі болып табылады, сондықтан шет тілін меңгеру үшін технологияларды қолдану, сонымен қатар оқу материалын ұйымдастырудың жаңа тәсілдерін қолдану орынды болып көрінеді. Ұсынылған модельге біз проблемалық оқыту технологиясын енгіздік. Проблемалық оқытуды қолданудағы шешуші фактор, әрине, мұғалім. Оқытудың бұл түрін игеру үшін мұғалім бірқатар мәселелерді шешуі керек. Оның біріншісі - курстың мазмұнын түсіну, тақырыпта нақты проблемаларды табу және тақырыпты проблемаға айналдыру. Проблемалық оқыту тұжырымдамасының негізгі түсініктері: «проблемалық жағдай», «проблема» және «проблемалық тапсырма». Проблемалық жағдай - оқушылардың білімі, шеберлігі мен оларға қойылатын талаптар арасындағы қарама-қайшылықпен сипатталатын танымдық міндет. Ол оқушылардың алдында білімді жұмылдыруды, ойлау қабілеттерінің жоғары белсенділігін талап ететін міндеттерді қоюмен құрылады және оқушылардың өзіндік жұмысы барысында немесе педагогтың көмегімен шешіледі. Проблемалық жағдайдың құрылымы: сұрақтар, гипотезалар, болжанбаған тұжырымдар түрінде тапсырмалар; теориялық ережелер, тұжырымдамаларды негіздеу бойынша тапсырмалар; теориялық ережелер, тұжырымдамаларды салыстыру бойынша тапсырмалар; қайшылықтарды анықтау және оларды шешу тәсілдері бойынша тапсырмалар. Проблемалық

оқыту жағдайында студенттердің белсенділігі келесі кезеңдерден тұрады: проблеманы қарастыру, оны тұжырымдау; белгілі болғанды белгісізден бөлу шарттарын талдау; гипотезаларды (нұсқаларды) ұсыну және белгілі әдістерге негізделген шешім жоспарын таңдау немесе түбегейлі жаңа тәсіл іздеу; шешім жоспарын орындау; іс-әрекеттер мен нәтижелердің дұрыстығын тексеру тәсілдерін іздеу. Проблемалық жағдай түсіндірмелі-иллюстрациялық оқытудың барлық кезеңдерінде қолданылуы мүмкін. Ойлау психологиясы бойынша зерттеулерге сәйкес ойлаудың белсенді формалары ойдың арнайы күш-жігерін талап ететін міндеттерді шешу кезінде пайда болады, оны шешу процесінде субъект жаңа ақпарат алады, оның алдында зерттелетін құбылыстың жаңа фактілері мен тараптары ашылады. Сондықтан проблемалық мәселелерді шешуді шындықты танудың ерекше формасы ретінде қарастыруға болады. Сондықтан әлеуметтік-мәдени мәселелерді шешуді зерттелетін тілдің тасымалдаушысы болып табылатын адамдардың мәдениетін түсінудің тәсілі ретінде қарастыруға болады. Зияткерлік есепті шешу кезінде білім алушыда белгісіз жаңа білімге немесе әрекет ету тәсілдеріне қажеттілік туындайды. Осылайша, әлеуметтік-мәдени проблемалық тапсырмалар жүйесінде оқытудың әлеуметтік-мәдени мазмұнының компоненттеріне сәйкес тілдік және аймақтық білімді игеру міндеттері ажыратылады; экстралингвистикалық білімді игеру; дағдылар мен ауызша мінез-құлықты қалыптастыру; ауызша емес мінез-құлық дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру; шетелдік мәдениетке және оның өкілдеріне қатынасты қалыптастыру; отандық мәдениетке деген көзқарастың қалыптасуы жүзеге асады. Оқу іс-әрекетін орындау әдістері (оқыту әдістері) арнайы тапсырмаларды орындауда жүзеге асырылады:

- а) қабылдау қызметі бойынша тапсырмалар;
- ә) репродуктивті қызметке арналған тапсырмалар;
- б) шығармашылық әрекетке арналған тапсырмалар.

Осылайша проблемалық әлеуметтік-мәдени міндеттер жүйесі мәдениетаралық байланысты жүзеге асыруға қажетті іс-әрекет әдістерін меңгеруге, яғни ағылшын тілін оқып жатқан студенттер арасында коммуникативті құзыреттілікті қалыптастыруға жағдай жасайды. Осы шарттардың барлығы орындалған жағдайда ғана жоба тапсырмасы сәтті болады. Студенттердің әлеуметтік-мәдени құзыреттілігінің қалыптасу деңгейі үш деңгейде қарастырылады және арнайы критерийлер арқылы анықталады.

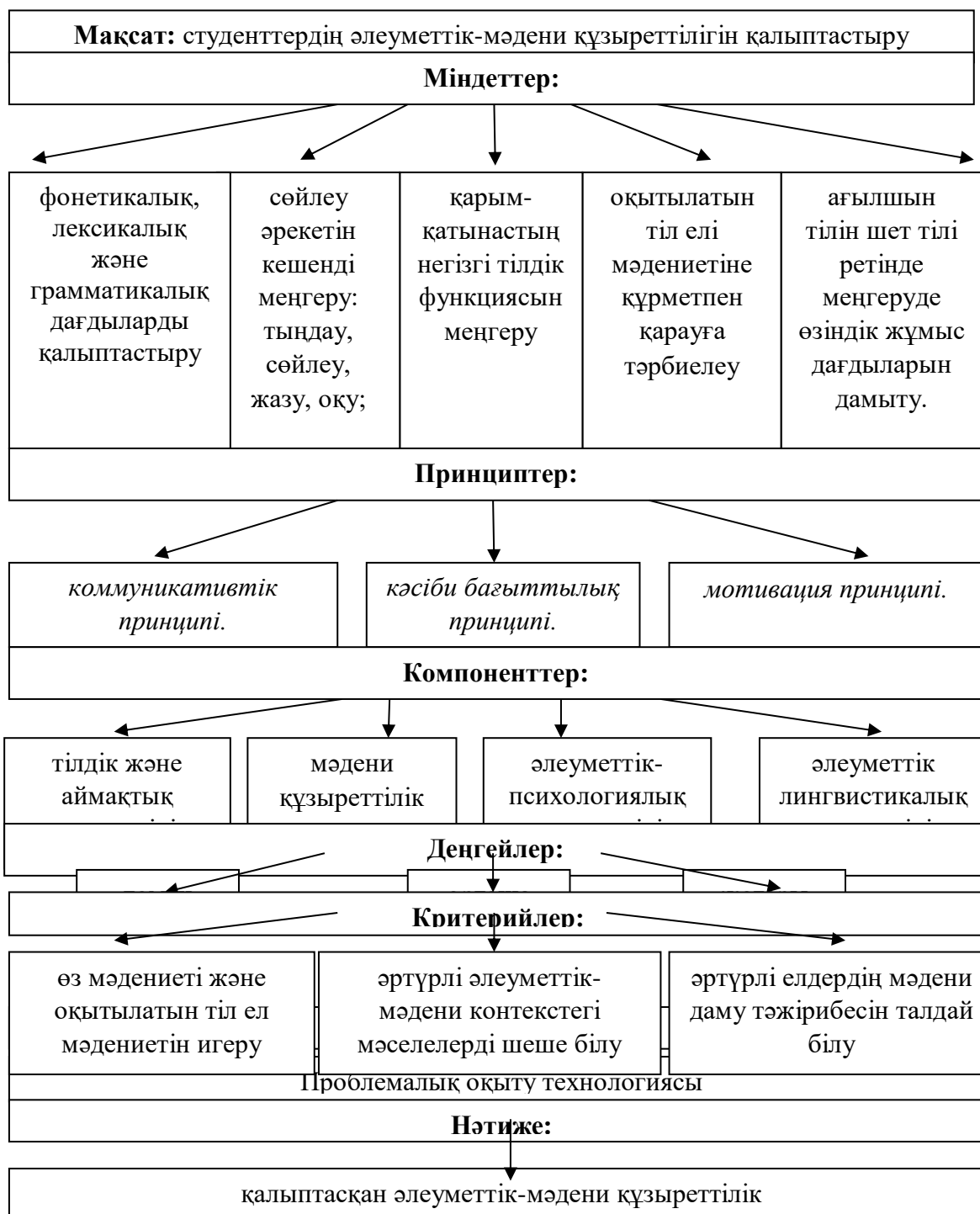
1. Төменгі деңгейдегі студенттің туған елінің мәдениеті және оқытылатын тіл елі туралы негізгі білімі бар. Егер мұндай тапсырма алдын-ала берілсе және дайындыққа жеткілікті уақыт болса студент олар туралы сөйлесе алады және салыстыра алады. Ол ауызша және жазбаша сөйлеуде формалды және бейресми қарым-қатынастың негізгі ерекшеліктерін біледі, бірақ оларды әрдайым байқай бермейді. Ол әлеуметтанулық сипаттағы өрескел қателіктерге жол береді (лексикалық, грамматикалық және фонетикалық).

2. Орташа деңгейі бар студент тек қана туған мәдениет туралы ғана емес, әлемдік және жалпыеуропалық мәдениет туралы жеткілікті білімі бар. Іс жүзінде әр түрлі елдердің мәдени үлгілеріндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды бірден анықтай алады. Ауызша және жазбаша қарым-қатынас нормаларын біледі және сақтайды. Әлеуметтік-лингвистикалық сипаттағы кейбір қателерге жол береді.

3. Әлеуметтік-мәдени құзыреттілік деңгейі жоғары студент түрлі елдердің мәдени модельдерін жақсы біледі, мәдени даму тәжірибесін талдай алады, белгілі бір елдің тілінде мәдениеттің көрінісін қадағалайды. Ауызша және жазбаша сөйлеуде формальды және формальды емес қоғам нормаларын есепке алады. Әлеуметтік-лингвистикалық қателерге жол бермейді, түрлі әлеуметтік-мәдени контекстерде кәсіби міндеттерді шеше алады.

Сонымен, жоғарыда аталған мақсаттарға жету үшін ұсынылған жүйе оңтайлы деп санаймыз, өйткені ол ағылшын тілін шет тілі ретінде оқыту процесінде туындаған мәселелерді шешуге ықпал етеді және білім алушылардың жеке және кәсіби қасиеттерін дамытуды көздейді.

Сурет – 1. Әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастырудың теориялық моделі

ҚОРЫТЫНДЫ

«Әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастырудың теориялық моделі» (Сурет - 1) схемасында осы процесті ұйымдастыруда сақталуға тиісті негізгі жағдайлар көрсетілген. Бұл модель қазіргі дәстүрлі білім беруді толықтырады. Біздің ұсынылған модельдің әдістері шет тілінде білім берудің бұрыннан бекітілген қағидалармен оңтайлы үйлесуі бізге осы үрдісте максималды нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теория. – Алматы, 2010. – 344 с.

Kunanbayeva S.S. *Sovremennoye inoyazychnoye obrazovaniye: metodologiya i teoriya.* – Almaty, 2010. – 344 s.

2 Богатырева М.А. Учебник английского языка для неязыковых гуманитарных вузов. Начальный этап обучения. - Флинта, 2011.

Bogatyрева M.A. *Uchebnik angliyskogo yazyka dlya neyazykovykh gumanitarnykh vuzov. Nachal'nyy etap obucheniya.* - Flinta, 2011.

3 Кабдолова К.Л. Формирование компетенций как необходимое условие повышения качества образования // Образование в РК, октябрь 2005, с.47-50

Kabdolova K.L. *Formirovaniye kompetentsiy kak neobkhodimoye usloviye povysheniya kachestva obrazovaniya* // *Obrazovaniye v RK, oktyabr' 2005, s.47-50*

4 Common European Framework of reference for languages: learning, teaching, assessment, p.103.

5 Воробьев Г. А. Развитие социокультурной компетенции будущих учителей иностранного языка (поиск эффективных путей) // Иностранные языки в школе. 2003. № 2. С. 30-35.

Vorob'yev G. A. *Razvitiye sotsiokul'turnoy kompetentsii budushchikh uchiteley inostrannogo yazyka (poisk effektivnykh putey)* // *Inostrannyye yazyki v shkole.* 2003. № 2. S. 30-35.

6 Тихомирова Е. В. Контроль владения диалогической формой устного официального сообщения (Французский язык, неязыковой вуз): Автореф. дис... канд. пед. наук. М., 1995.

Tikhomirova Ye. V. *Kontrol' vladeniya dialogicheskoy formoy ustnogo ofitsial'nogo soobshcheniya (Frantsuzskiy yazyk, neyazykovoy vuz): Avtoref. dis... kand. ped. nauk.* М., 1995.

7 Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам. – М.: Высшая школа, 1991. С.19.

Safonova V.V. *Sotsiokul'turnyy podkhod k obucheniyu inostrannym yazykam.* – М.: Vysshaya shkola, 1991. S.19.

Материал 10.06.2020 баспаға түсті

REFERENCES

1 Kunanbaeva S.S. *Modern foreign language education: methodology and theory.* – Almaty, 2010 – 344 p.

2 Bogatyрева M.A. *English textbook for non-linguistic liberal arts universities. The initial stage of training.* – Flint, 2011.

3 Kabdolova K.L. *Formation of competencies as a necessary condition for improving the quality of education* // *Education in the Republic of Kazakhstan, October 2005, pp. 47-50.*

4 Common European Framework of reference for languages: learning, teaching, assessment, p.103.

5 Vorobyov G.A. *Development of the socio-cultural competence of future teachers of a foreign language (search for effective ways)* // *Foreign languages at school.* – 2003. No. 2. – S. 30-35.

6 Tikhomirova E.V. *Control of proficiency in the dialogical form of oral official communication (French, non-linguistic university): Author's abstract. dis ... cand. ped. sciences.* М., 1995.

7 Safonova V.V. *Sociocultural approach to teaching foreign languages.* - М.: Higher school, 1991. С.19.

Теоретическая модель формирования социокультурной компетентности в обучении иностранному языку

А.Е. Санатбек¹, Г.У. Утельбаева²

¹Казахский университет международных отношений и мировых языков имени Абылай хана, г. Алматы, 050000, Республика Казахстан

²Актюбинский региональный университет имени К.Жубанова, г. Актобе, 030000, Республика Казахстан

В данной статье автор рассматривает проблему развития социальной компетентности как ключевой компетенции личности. Растет роль межкультурной коммуникации, поэтому социокультурная проблема становится все более актуальной. В

частности, статья посвящена проблеме формирования социокультурных знаний и их культурным, лингвокультурным, социально-психологическим аспектам, поскольку зрелость социокультурных знаний свидетельствует о развитии социальной компетентности. Рассматривается проблематика формирования социокультурной компетентности студентов на основе использования технологии проблемного обучения. Анализ различных точек зрения относительно данной проблемы позволил представить свою структуру социокультурной компетенции. Автор разрабатывает модель социокультурной компетенции через ее структурирование путем выделения значимых компонентов. Все ее компоненты представляют собой неразрывное единство в процессе обучения иноязычному общению на основе проблемного обучения. В работе также описаны основные критерии и показатели эффективности предлагаемой образовательной модели.

Материал поступил в редакцию журнала 10.06.2020

Theoretical model of the formation of sociocultural competence in foreign language teaching

A.E. Sanatbek¹, G.U. Utelbayeva²

¹Ablai Khan Kazakh university of international relations and world languages, Almaty, 050000, Republic of Kazakhstan

²Aktobe regional state university named after K. Zhubanov, Aktobe, 030000, Republic of Kazakhstan

In this article, the author considers the problem of the development of social competence as a key competence of the individual. The role of intercultural communication is growing, so the sociocultural problem is becoming increasingly relevant. In particular, the article is devoted to the problem of the formation of sociocultural knowledge and their cultural, linguocultural, socio-psychological aspects, since the maturity of sociocultural knowledge indicates the development of social competence. The problems of the formation of sociocultural competence of students based on the use of technology of problem education are considered. The analysis of various points of view regarding this problem allowed us to present our structure of sociocultural competence. The author develops a model of sociocultural competence through its structuring by highlighting significant components. All its components represent an inextricable unity in the process of teaching foreign language communication on the basis of problem-based learning. The paper also describes the main criteria and performance indicators of the proposed educational model.

Received: 10.06.2020